

Ārstam Misiņam šogad 7. februārī aprīt 110. dzimšanas diena, bet jau 41 gadu viņš vairs nav mūsu vidū.

Esmu bezgala gandarīta par Alūksniešu sirdīm, kuru apcirķņos glabājas atmiņas par populāro tautas ārstu. Ar prieku atsaucos aicinājumam dalīties atmiņās par tām dienām, kad bija iespēja ar viņu tikties, vērot viņa darbu.

Iesākumā ieskatīsimies manas un vecākas paaudzes iemiļotā ārsta Aleksandra Misiņa biogrāfijā. Latvijas Valsts Vēstures arhīva apkopotajā un 1997. gadā izsniegtajā izziņā teikts:

"Arhīva fondu "Alūksnes pilsētas vecākais", "Iekšlietu ministrijas Kriminālpolitiskais departaments", "Iekšlietu ministrijas Latvijas drošības policijas departaments" dokumentos un biogrāfiskajā izdevumā "Latvijas vadošie darbinieki" redzams, ka Aleksandrs Jāņa dēls Misiņš, dzimis 1889. gada 7. februārī Valkas apriņķa Annas pagastā, beidzis Annas pagasta skolu un Alūksnes draudzes skolu.

Dienējis Krievijas armijā, 180. Ventspils pulkā kā 1. šķiras brīvprātīgais. Mācījies divus gadus Pēterburgas Psihoneiroloģiskajā institūtā. 1918. gadā beidzis Tērbatas universitātes Medicīnas fakultāti. Strādājis Tērbatā kā sociālās apgādes ārsts un Pērnavas apriņķī kā rajona ārsts.

No 1919. gada februāra strādājis Alūksnes slimnīcā par ārstu, bet no 1919. gada 6. decembra līdz 1930. gadam Alūksnes slimnīcas pārzinis. 1920. gada 12. novembrī iecelts par Alūksnes cietuma ārstu. No 1937. gada 1. aprīļa - Alūksnes cietuma ārsts uz brīva līguma. Pēdējās ziņas par strādāšanu minētajā amatā attiecas uz 1942. gada martu. Bez tam darbojies kā skolu un valsts darbinieku ārsts, nodibinājis Sarkanā Krusta veselības kopšanas punktu un darbojies kā tā ārsts. Alūksnes Sarkanā Krusta Alūksnes nodaļas priekšnieks, darbojies Alūksnes pilsētas pašvaldībā, bijis domnieks."

Savukārt, Alūksnes rajona Civilstāvokļa aktu reģistrācijas nodaļas miršanas izziņā teikts: "Miris 1958. gada 9. februārī. Nāves cēlonis - kuņģa vēzis." (Norādītā diagnoze, cerams, pie reizes dos skaidrojumu arī tiem, kam vēlme ārstam pārnest narkotiku lietošanu.)

Ieguvis divas medicīniskās specialitātes, ārsts darbu veica ar lielu interesi un pašatdevi. Tagad mēdz teikt: "Viņa darbs viņam bija arī vaļasprieks."

Atceros kā meitēns māmiņas stāstīto. Dr. Misiņa māja tolaik jau bija nacionalizēta uz Alūksnes pilsētas pašvaldības 1940. gada 2. novembrī izdotās pilnvaras Nr. 1 pamata - komisijas sastāvā: komisijas priekšsēdētājs Ludis Keisters un komisijas loceklis notārs Bruno Baumanis.

Ierodas lauku sieviņa. Raud - meitiņa saslimusi, gals klāt... Lai dakteris palīdzot. Atvest viņu tādu nav varējusi. Bet ārstu aizvest pie viņas arī nevarot - naudiņas

neesot. Pati kājām nākusi." (12 km - tas bija tūdaļ pēc kara). Un turpinājusi: "Dakter, viņa tāda..., nu tāda..., temperatūra, murgu, meitiņa mirst... Nezinu, ko darīt. Palīdziet!"

Dakteris, viņam raksturīgajā mierā, līcis sieviņai braukt mājās un darīt tā...

Ko viņš lika darīt, neatceros, bet sieviņas stāstītais bijis gaužām nesakarīgs, bez kaut kādas konkrētības, kā jau lielā satraukumā. Vēlāk sieviņa atvedusi ārstam nokautu (arī izķidotu) vītiņu, jo cita, lūk, viņai neesot ar ko samaksāt. Bet sirds bijusi laimes pilna - meitiņa vesela... un ārsta neapskatīta.

Līdzīgus gadījumus atceras daudzi. Atceras arī, ka ārsts, diagnozi un ārstēšanas noteicis, piebilst: "Bet uz rentģenu aizējiet. Tāda ir kārtība." Kas gāja, kas negāja - kam "kārtība" interesēja, kam veselība. Kā katrs mācēja, tā godāja ārstu.

Par pirmskara periodu man savu atmiņu nav. Un nevar jau arī būt - esmu kara laika bērns. Skolā sāku mācīties sešu gadu vecumā. Līdz tam gāju daktera Misiņa mājā tikko atvērtajā bērnu dārzā - sākumā viena istaba un virtuve, vēlākajos gados - visa māja. Māmiņu nozīmēja darbā par skolas māsiņu pie Dr. Misiņa. Tanī laikā arī iepazīnos ar dakteri. Bija pret mani varen labsirdīgs, bet tā nedaudz atturīgi. Klēpi neucināja. Bet, arī pati jau es tāda, ar distanci. Viņa klātbūtnē vienmēr gribējās būt "labi auzzinātai" pameitīnai. Pēc kada ilgāka laika māmiņa man jautā: "Vai tu, meitiņ, būtu ar mieru - dakteris grib tevi adoptēt?" - "Kas tas ir?" - "Viņš grib, lai Tu esi viņa meita." Šodienas prātu "Kādēļ gan ne?" Tētis, kara viņa nests, plašajā pasaulē. Māmiņai vienai grūti mūs divus ar brāli audzināt. Toreiz - "Nēēē!!!" kategoriski. Un, ja tētis atbrauc?" (Ko es, knīpa, zināju no varas vīru politikas?) Arī māmiņa, kristālfīru sirdsapziņu, gaidīja tēti no kara ceļiem pārņākam, man vairāk ne reizes par adoptēšanu neieminējās. Bet ausis vēl tagad man skan viņas teiktais savai draudzenei: "Vīlis (t. i., mans tētis) nepieder."

Jā, savu dzīves draugu Emmu dakteris zaudējis bēglu gaitās. Mājās atgriezās viens. Smagu pārbaudījumu pārcietis. Ārēji nesalauzts, bet cilvēkmīlestības pilns.

Un tad... Tikai nesakiet, ka represēt var tikai ar varu izveidot no dzimtenes svešumā. Represijas jau tepat Latvijā, arī piecdesmito gadu Alūksnē. Citādi nenosauksi faktu, ka ārstam vietējā vara (ne kvalifikācijas dēļ ārstu padome, vai konsiljijs, vai kas tamlīdzīgs) pieņem lēmumu atņemt ārstam receptu paraksta tiesības un aptiekā zāles neizsniegt, ja recepti parakstījis Dr. Misiņš (vai tad tas vairs ir ārsts?). Tiek meklēta palīdzība pie Alūksnes veselības aizsardzības nodaļas priekšnieka Barsova, tiek meklēta palīdzība

veselības aizsardzības ministrijā - dzirdīgas ausis neatrodas.

Saslimst armijas virsnieka dēls. Ārstē bērnu ārstē Gorbačova, ārstē ārsts Barsovs. Nekā darīt - jāmeklē palīdzība pie Dr. Misiņa. Slepeni. Pats virsnieks lūdz, un... virsnieka dēls izārstēts pāris dienās. Bet skolniece nomirst, jo nav neviena, kas uzdrošinātos un slepus uzaicinātu Dr. Misiņu. Bija nepieciešama šis skolnieces nāve, lai Dr. Misiņam atjaunotu receptu paraksta tiesības. Ārstēt jau varēja, bet, vai padomijai bija vajadzīgs zinošs ārsts, ja blakus ir ārsts ar kara laika pirktu diplomu?

Varat teikt, ka tā nav taisnība, jo Alūksnes zonālā Valsts arhīva 1994. gadā izsniegtajā izziņā teikts: "Alūksnes rajona DDP izpildu komitejas 1950. g. - 1953. g. sēžu protokolos un Alūksnes pilsētas DDP izpildu komitejas 1951. g. - 1953. g. sēžu protokolos nav ziņu par receptu paraksta tiesību atņemšanu dakterim Misiņam." Bet ir cilvēki, kas šajā sēdē piedalījās, un ir, kas balsoja, balsoja pret savu gribu - "tā vajaga". Ir cilvēki, kas spiesti samierināties ar šādu faktu un palīdzību meklēt citur, komunistiskās partijas rūpīgi norādītajā virzienā un maksāt ar veselību vai dzīvību. Tāds bija tas laiks.

Ne vārda par politiku valstī, ne vārda par notikumiem valstī. Viens vienīgs paskumjās aizrādījums, kad ar brāli gribējām ieiet dārzā: "Tur, bērni, neejiet. Dārzs vairs nav mans. Tagad tas ir bērnu dārzam." Un tanī pašā laikā uik ļoti gribējās, ka viņš varētu mums atļaut tajā ieiet - augļi, ogas...

1928. gadā projektētā māja, šodien saukta Dr. Misiņa dzīvojamā māja jeb "Tornītis" celta ar aizņēmumu Latvijas Hipotēku bankā (vēlāk saukta Komunālā banka). Arhīvu materiālos ir dzīvojamās mājas celtniecības darbu un materiālu izmaksu aprēķins. Interesanti, ka tajos gados aizdevuma saņemšanai pietika ar īpašnieka veiktajiem aprēķiniem. Un vēl viens interesants fakts - bankas ķīlu zīmju aizdevuma "Deldēšanas plāns un termiņa maksājumi" lapā redzams, ka pat pēc spiedoga "Nacionalizēts", turpinās kredīta regulāra dzēšana, līdz 1942. gada 13. janvārī tas izmaksāts ar visiem procentiem. Šodien Dr. Misiņa dzīvojamā māja ierakstīta Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas sarakstos ar Valsts aizsardzības Nr. 2706, bet projekta oriģināls glabājas Alūksnes novadpētniecības muzejā. 1938. - 1940. gadu Apmērinošanas un Transporta Akciju Sabiedrības "Latvijas Lloids" polisē māja apdrošināta par 16 000 Ls.

1957. gada 7. februārī notāres Mazetānes apstiprinātajā testamentā rakstīti tolaik nesaprotami vārdi: "... kā arī mantu, kas varētu man piederēt, kā mājpašumu vai..." (Dakteris bija pārliecināts, ka pienāks šī Latvijas atbrīvošanās diena). Šī frāze vēl 1992. gadā mulsina juristus: "Kā var novēlēt to,

kas viņam tajā brīdī nepieder." Līdz 1991. gadam testaments paliek noslēpums, ko zin vienīgi notāre un Valsts arhīvs.

Denacionalizācija no arhīviem veik ārā vienu dokumentu, tad, kā domādama, nākošo. Vēl pēc brīža - nākošo. Nepacietība dzen meklēt muzejos un bibliotēkās. Gaidām ziņas no Tērbatas universitātes un no Pērnavas. Gribas pajautāt līdzgaitniekiem. Diemžēl, starp dzīvajiem nav vairs lielākā daļa: ārsti Žeidurs, Stilve..., arī skolu direktori un skolotāji Skudra, Veldrums, Priede...

Atceros dakteri manā piecu gadu dzimšanas dienā. Vēl fotogrāfija saglabājusies, tiesa, nodzeltējusi, maza formāta, fotogrāfa Egles roku darbs. Saglabājusies Atbrīvošanas cīņu 10 gadu atceres medaļa. Ir, protams, lietas, kas vēl saglabājušās - daļa Alūksnes novadpētniecības muzejā, daļa mūsmājās, daļa citur. Nav vairs lietu, kuras tika likvidētas kā "tāds jau katram ir", bet, šodien izrādās, vairs nav ne "katram", ne kādam ārstam vispār - dzīve un lietas mainās ātri. Īpaša interese man ir par stāvpuļksteņa likteni. Tam manās atmiņās ir īpaša nozīme. Tautā ir tāds ticējums, ka mājās, kādam mirstot, jāputr pulksteņa gaita un jānovieto "uz mutes". Līdz šai dienai nav rasts skaidrojums, kādēļ šis lielais, 2 metrus augstais bim - bam pulkstenis bija "uz mutes" un apstājies miršanas brīdī (sakrīta ar mediķu slēdzienu), ja šajā gadījumā mirušais bija viens pats.

Un vēl, var nepatikt mūsdienu mediķiem, bet paldies Dr. Misiņam saku šodien par to, ka viņš neļāva izdarīt man dažādās "nepieciešamās" potes. Trīsdesmit gados sadomāju potēties pret ērcu encefalītu un... biju puscilvēks veselus 14 gadus.

Šis atmiņas galvenokārt no tām dienām, kad bērns visapkārt uztver apkārtni un notikumus. It īpaši, ja tas ir pēckara periods. Vēlāk nāk iespaidi ar piegaršu "daudz", "jau ir bijis", "ai, tas tāds sikums...". Man tas bija laiks, kad saule spīdēja spožāk un visi cilvēki bija mīļi un jauki.

Gribētos ko vairāk zināt par to laiku, kad 14 - gadīgais Aleksandrs bija pagasta skrīveris, kas viņu mudināja studēt medicīnu... Ne mazāka vēlme uzzināt, kā citi skaidro, kur dakteris ņēma to lielo gara spēku, labestību un sirsniņu, ko izstaroja pret katru, bet it īpaši pret slimajiem.

Šis viņa īpašības apbrīnošu vienmēr. Nav nācijas man savā dzīvē sastapties ar korektāku, nesavtīgāku cilvēku kā Dr. Misiņš. Viņš manās acīs ir mans ideāls. Un uz skolas laikā skolotāju uzdoto jautājumu: "Kam tu gribi līdzināties - Pavļikam Morozovam, Timuram...", šodien ar nevilnotu lepnumu atbildu "Dakterim Misiņam!"

Savās atmiņās dalījās

Ilze Baltais